

Savezni dan

Svima bratskim župama i društvima!

Temeljem zaključka II. sabora u Zagrebu 1924. godine, slavit će jugoslovensko Sokolstvo ove godine po treći puta 1. decembar kao sokolski blagdan i kao spomendan našeg narodnog i državnog ujedinjenja. Prva dva Savezna dana pokazala su, da imade nekoliko jedinica u JSS., koje se u svome sokolskom radu još nisu dovinule do onog stupnja sokolske svesti, da bi slavile naš najveći narodni, državni i sokolski blagdan.

Zato upozoravamo odmah i pre svega sve bratske župe, da budno paze na to, da ne bi bilo ove godine nijednog društva, koje ne bi priredilo Savezni dan!

Svako društvo neka priredi toga dana ili u predvečerje svečanu akademiju sa vežbačkim programom i zakletvu novoga članstva sa nagovorom starešine o značenju 1. decembra. Naročito pako upozorujemo na ovogodišnji zaključak Prosvetnog odbora JSS, da u nagovoru ili u posebnom kratkom predavanju dođe do izražaja pitanje sokolskog naraštaja kao uzdanice našeg ujedinjenog naroda i ujedinjene države.

Naš budući sokolski i državni rod raste iz našeg sokolskog naraštaja!

Što svečaniji neka bude akt zakletve novoga članstva! Zakletva, koju izgovaraju članovi i članice doslovno za starešinom, glasi: Zaklinjem se, da ću u društvenom, privatnom i javnom životu vršiti savesno i verno sve dužnosti, koje mi nalaže svetost i uzvišenost sokolske misli. Izjavljujem, da su mi poznati propisi društvenih pravila i da ću ih se bezuvetno držati. Kunem se, da ću ostati veran jugoslovenskom državnom i narodnom jedinstvu te ideji zajednice sviju Slavena. Zdravo! — (Slovenski tekst): Zaobljubljam se, da hočem vestno in zvesto izpolnjevati vse dolžnosti, ki mi jih nalaga svetost in veličina sokolske misli, v svojem društvenem, zasebnem in javnem življenju. Izjavljam, da so mi znani predpisi društvenih pravil in da se hočem brezpogojno po njih ravnati. Zaobljubljam se, da ostanem zvest jugoslovenskemu državnemu in narodnemu edinstvu ter ideji vseslovanske skupnosti. Zdravo!

Nakon dovršene zakletve svaki član i članica pruža desnicu starosti i polaže ruku na društveni barjak, ako ga društvo imade. Kod zakletve imade biti nazočan celokupan društveni odbor i prednjački zbor sa društvenom zastavom.

Sve potankosti glede organizacije Saveznog dana prepuštamo pojedinim društvima, koje neka izvedu, oslanjajući se na mesne prilike.

Nastojajte, da Saveznom danu prisustvuje po mogućnosti celokupno članstvo i Sokolstvu naklona javnost.

Savezni dan neka bude Sokolstvu ujedno i obvezatan dan posvemašnje trezvenosti!

Sakupite tog dana i naraštaj i decu i pričajte mu o lepoti sokolske ideje, oduševite ih za sokolsko delo. Ustalite ga u sokolskom čistom i plemenitom mišljenju, koje treba da bude konačni cilj moći i lepote naroda, domovine i oslobođenja naše zarobljene braće!

Konačno upozorujemo, da čista dobit priredbe ide u korist JSS, koja se imade odmah posle Saveznog dana odposlati Jugoslovenskom sokolskom savezu zajedno sa iskazom sviju dohodaka i troškova za proslavu.

Braćo i sestre! Svi na posao! Svima Vama naš iskreni bratski pozdrav.

Zdravo!

U Ljubljani, 1. novembra 1926.

Starešinstvo Jugoslovenskog sokolskog saveza.

E. Gangl v. r., starosta.

Dr. Riko Fux v. r., tajnik.

Narodu i Sokolstvu!

Dana 7. novembra 1926. slavi se u Zagrebu, tom našem kulturnom centru, otkriće spomenika velikom i umnom sinu našega naroda, vladici Josipu Jurju Strossmayeru, po čijim je delima Zagreb tek postao ono što jest i što znači u kulturnom svetu.

Toga bi dana trebala ova slava da okupi oko kipa slavnog vladike sve sinove našega naroda bez obzira na pleme i veru, da baš na ovom mestu svi oni, bez razlike, manifestuju veličinu njegovih ideja i da zajedničkim prisustvom dokumentuju ostvarenje tih ideja u jedinstvenoj državi.

Toga bi dana trebala ova slava da sakupi pred svetlim likom neumrlag velikana i sve naše nacionalne organizacije, među kojima je prvo naše Sokolstvo i po prošlosti i po sadašnjosti, jer je ono danas po svom radu i nastojanju najispravniji sledbenik ideja i težnja slavnog vladike.

On, čovek širokog pogleda, dubokog uma i širokogrudnog shvaćanja, za života je svoga visoko cenio Sokolstvo, a cenio ga, jer je ono bilo od postanka svoga nosiocem velike slavenske ideje, za kojom se baš on svim poletom plemenite svoje duše zanašao. Dokumentovao je to i svojim rečima i svojim obolom, kad se ovamo na jugu, u Ljubljani, osnovao prvi Sokol: «Južni Sokol», matica današnjeg Sokolstva u našoj državi. Već tada, pred šedeset i više leta, oduševljen da je u naše strane presadena slavenska biljka Sokolstvo, pozdravlja on taj čas i blagosivlje čin: «... jer Sokolstvo treba da bude faktor, koji će ujediniti svu braću jedne krvi i jednog jezika.»

A Sokolstvo, koje se svagda duboko klanjalo seni velikoga rodoljuba, koje se i danas sa dubokom harnošću seća velikih dela njegovih, noseći u svome sreću sveti zapis: «... da treba da bude faktor, koji će ujediniti svu braću jedne krvi i jednog jezika», to je Sokolstvo ostvarilo ovaj veliki ideal velikog umnika i narodnog dobročinitelja, ujedinivši svu braću i sestre u jednoj jedinstvenoj organizaciji «Jugoslovenskom sokolskom savezu».

Pa ipak dana 7. novembra 1926. pred spomenikom Josipa Jurja Strossmayera neće se okupiti čete jugoslovenskog Sokolstva, neće se pokloniti sokolski barjaci stare slave i prošlosti, sadašnje snage i ponosa, kao i oni u crno zavijeni barjaci zarobljene braće, koji su našli utočišta u slobodnim domovima jugoslovenskog Sokolstva.

Da, neće se pokloniti! Ali ne zato, jer to ne bi hteli, jer ne bi mogli, već zato, jer to neće oni, koji su preuzeli aranžman i organizaciju proslave u svoje ruke.

«Zovu se u punom broju samo isključivo hrvatska društva, a ostala tek da šalju zastupnike. Jugoslovensko Sokolstvo nije im poželjno, kako ne bi radi poznatih

prilika u Zagrebu pred očima kralja došlo do neželjenih incidenata.»

Tako nam glasi službena poruka priredivača. Visoko štujući posvećenu osobu vladara, našega uzvišenog pokrovitelja, svesni si važnosti momenta, u kome se otkriva spomenik velikom sinu naroda, primamo ovu poruku i uzvraćamo je sa otporukom:

Mrtvi vladika Strossmayer ne može da prosveduje protiv ove isključivosti, ali Josip Juraj Strossmayer sa svojim delima i neumrlim duhom živi je protest ove uskogrudnosti.

Jest, ideje, duh i dela slavnog umnika protestuju, a protestuju jasno i glasno, jer historije ne može nitko da izbriše.

Josip Juraj Strossmayer bio je Hrvat, ali ne isključivi. On je bio i Hrvat i Jugosloven, što više potpuni Sloven.

Njegove je ideje poprimilo jugoslovensko Sokolstvo, pa zato ono hoće i mora da ga slavi i veliča.

Jugoslovensko Sokolstvo i ako sprečeno da formalno prisustvuje otkriću njegovog spomenika, slavi i slaviće u dušama svojim veličinu neumrlog velikana, noseći još u najdaljnja pokoljenja njegovu neizbrisivu i veliku misao, misao jugoslovensku, koja je danas svijui nas vlast i svojina.

Zdravo!

U Ljubljani, dne 30. oktobra 1926.

Starešinstvo Jugoslovenskog sokolskog saveza.

Načelnik:	Starosta:	Tajnik:
Dr. Viktor Murnik v. r.	Engelbert Gangl v. r.	Dr. Riko Fux v. r.

Na daljni i novi rad!

Zavladala je zima. Vraćamo se u sokolane. U mislima još nam se prevrću uspomene na divne sokolske priredbe prošlog leta, od kojih je najveća, najdivnija bila praški slet.

Mislina na praški slet vraćamo se u sokolane, ali ne da plandujemo, već da radimo, jer baš praški slet pokazao nam daljne velike dužnosti. Moramo napred, da usavršimo naš rad oko telovežbe, da podignemo sokolsku ideju do one visine, na kojoj ona mora da bude i po svojoj vrednosti i po svojoj veličini.

I baš sada je za ovaj rad odlučno doba. Na početku smo školske godine, kada se roditelji odlučuju, kojim načinom da upotpune školski odgoj svoje dece, a opet mnogo je omladine ostavilo školske klupe i krenulo u razna zvanja, da se spremne za novi život. Odlučni su to časovi, jer je za dete najsudbonosniji momenat, kada se ono nađe na prekretnici svog dosadanog života. O tome mora da vodi računa i Sokolstvo. Svu tu decu i mladiće mora ono skupiti u svoje kolo, pa je zato upravo sada najpodesniji momenat da društva ojačaju na naraštaju i članstvu. Neka društva povedu snažnu agitaciju za novim silama, a stare odgojene sile neka privežu na daljni rad pojačanom energijom u sokolanama. Prva dužnost društava neka bude da nastoje oko toga, da se u sokolane vrate svi oni, koji su i prošle školske godine vežbali, a s ovima da dodu novi, kojima neka se dade što jači sokolski odgoj. Stvarajmo naraštaj kako u redovima đачke, tako i zanatske omladine, jer naraštaj imade da bude osnov društva, na kome će se graditi budući razvoj, porast i život društva. Iz naraštaja popunjuju se redovi članstva, pa zato i vrednost članstva, a po tome razvoj društva ovisi od odgoja naraštaja.

Društveni funkcionari neka uvide koje su im dužnosti, neka si budu svesni odgovornosti, a braća prednjaci neka prionu uz posao i pregledaju

spiskove članova, kako ne bi bilo nijednog do 26. godine, koji ne bi vežbao. Ta baš prednjačkih zborova je dužnost, da budno paze na to, da bude život u sokolani bujan, kako bi se telesni odgoj što više podigao, jer samo požrtvovnim radom u sokolani najbolje ćemo ispunjavati naše sokolske ideale. U današnje doba, kada svetom vladaju toliki poroci, baš mi Sokoli treba da se dademo na intenzivan rad prikupljanja članstva i naraštaja. Neka ne bude u našim redovima nijednog brata ili sestre, nijednog naraštajca ili naraštajke, koji ne bi sada u početku zimskog rada priveo u naše kolo bar po jednog člana ili članicu, po jednog naraštajca ili naraštajku. U sokolanama pako neka vlada neprekidan rad. Funkcionari naročito neka vrše dužnosti, jer često puta baš radi njih zapne sve, da s vremenom propadne i društvo. Sada je vreme, da se započne novim zamahom, ponovljenom voljom, obnovljenim članstvom, pojačanom energijom. Zato svi prednjaci i funkcionari društava na svoja mesta, jer vas zove dužnost na daljni sokolski rad. ab.

Sokolstvom u sela!

Kod nas u jugoslovenskom Sokolstvu, a naročito u južnim krajevima naše države, opaža se velika manjkavost, a ta jest, da Sokolstvo ne izlazi iz gradskih zidina u sela u onoj meri, kako bi to moralo biti. Stvar je to nezgodna, jer tako i nehoćice Sokolstvo onda izgleda, kao da je ono samo varoško, a nije za selo. To ne smije biti! Ispovedamo li glavni princip, da je Sokolstvo opšta narodna ustanova, za sve i svakoga, onda i te kako moramo raditi na tome, da to naše Sokolstvo ne izgleda da je staleško, samo varoško ili kako bi neki rekli gospodsko. Sokolstvo je organizacija života, pa se zato ono i kao takovo imade širiti, a širiti se imade u prvom redu onamo, gde to traži najveća potreba, a to su naša sela. Samo onda će Sokolstvo stvarno biti ono što mora da bude, ako obuhvati sve slojeve naroda, ako se ono proširi čitavom državom. Kod nas u našoj državi stup je države seljak, dakle njega treba zadobiti za Sokolstvo. Srčika naroda — seljaštvo — ono treba da bude i jezgra našeg Sokolstva. Istina, bilo je pokušaja. No ovi su odmah u početku krenuli pogrešnim putem. Organizovanje Sokola po selima provadalo se pod nekim posebnim imenima, sa posebnim načinom odgojivanja. I baš ovako organizovanje sela u sokolskom pogledu stvaralo je jednu podvojenost. Osećalo se kao da se Sokolstvo deli u dvoje: u varoško i seosko. To pako ne može da bude, jer je Sokolstvo samo jedno, opšte, jednako za varoš kako za selo. Zato je bilo teško gledati gde se zaobilazi temeljna organizacija našeg Sokolstva i gde se osnivaju neke posebne seoske čete. Naša organizacija poznaje samo društva i odseke i ništa više. Druga je stvar, kako bi moglo biti. No bar za sada treba da se klonemo svega, što bi i malo davalo dojam podvojenosti. Izgleda da su sokolska društva u tome mnogo grešila, a ispravnije, da celom tom radu niso bila vešta. Zato i koje onda čudo, da nam od svega toga bilo malo uspeha. No zato taj neuspeh ne treba da nas učini apatičnima. Nije vredilo ovako, pokušat ćemo onako. Možda će biti više uspeha. Istina teško je doći seljaku sa Sokolstvom. Ali kako pre kazasmo, bez seljaka, srčike naroda, nije Sokolstvo došlo do svog pravog izražaja. Zato neka društva uvide potrebu rada u tom pravcu. Sada u ovo zimsko doba najzgodnije je vreme da se započne. Neka si društva po varošima uzmu za najozbiljniju zadaću, da će prvo počet osnivanjem svojih odseka po okolišnim selima. To je u duhu naše organizacije, a i bolje je, jer su tako društva prisiljena sama od sebe, da budu u stalnom kontaktu sa svojim osecima, da se brinu za njih kako ne bi zahirili. A onda, sada kroz čitavu zimu neka se drže sokolski zborovi, sastanci. Neka društva po selima priređuju manje besplatne akademije, skioptikonska sokolska, zdravstvena i poučna predavanja, pa neka nastoje da seljaku omili to Sokolstvo, da ga upozna, a onda

će oni sami posegnuti za organizacijom u svome selu. Seljak treba da nas razume, a to ćemo postići, ako pridemo k njemu. Ne stoji izgovor da je seljak tvrd, da nije za telovežbu ili da mu ona nije potrebna. Baš protivno. Ta taj isti seljak stupa u vojsku, pa i te kako se divimo izvedbama i nastupima vojske po našim sletovima. Budimo iskreni, pa priznajmo da su te izvedbe mnogo puta preciznije i lepše izvedene, nego bi to učinili i najbolji Sokoli. Pa i kamen je jedna gruba tvar, a dobar vajar od nje učini umetninu, kojoj se divi svet. Tako i mi, treba da izvajamo dobre Sokole. No čini se, da smo mi loši vajari, pa ne znamo da izvajamo umetninu iz dobrog materijala. Ili u koliko bi se našao dobar vajar, u našem slučaju prednjak, taj neće da si dade truda, da učini ono, što bi morao. Prigovor: teško je ovo, teško ono, ne vredi. Ne, brate! Ti ne znaš ili nećeš, pa zato ti je teško! Dopuštam, da rad po selima mora biti drugačiji, da se prilagodi seljaku, ali nikako ne dopuštam, da je naš seljak tako tvrd, da ne bi shvatio najprimitivnijih stvari sokolskog vežbačkog sustava. Tu smo u samoobmani, jer ili sela ne poznajemo ili nam se neće. To pako imade prestati. Naša opšta organizacija ne može čekati, ona mora da se širi. Ne ćemo mi, hoće drugi! A zar će se dozvoliti, da nas tko pregazi. Evo tu je inicijativa društvima, da ovim putem usmere svoj rad. Sokolstvom u sela, seljacima pod sokolske barjake! Odgajajmo ih, da budu ono, što smo mi.

Ante Brozović.

II. prednjački tečaj JSS.

od 15. septembra do 15. oktobra 1926.

(Izveštaj u narednom broju „Sokolskog Glasnika“.)

IZ STAREŠINSTVA JSS.

Bratska društva! Spremajte se, da dostojno proslavite 1. decembar kao Savezni dan i kao državni blagdan!

XXVII. sednica starešinstva JSS. 27. septembra 1926.

Prisutni: Kajzelj, Franke, Fux, Jeras, Marolt, Smertnik, Turk, Brozović. — Ispričani: Gangl, Čobal, Gregorin, Košir, Murnik, Poženel, Račić, Švajgar, Zelenko.

Sednicu otvara podstarešina br. Kajzelj. — Brat dr. Fux izveštava, da je odbor za podignuće spomenika palim borcima na Bregalnici u Štipu preložio proslavu otkrića na neizvesno vreme. — Objavljaju smrt osnivača sokolskog društva u Vranjicu brata A. Grgića. Svi prisutni odaju počast ustajanjem i poklikom: Slava mu! — Savez ruskih sokolskih društava javlja novi upravni odbor. Prima se do znanja. — Sokolska župa Split zahvaljuje se za prisustvovanje saveznih delegata na župskom sletu. — Župa Kragujevac moli, da savez ishodi kod ministra za vojsku i mornaricu generalnu dozvolu, da vojnici Sokoli mogu vežbati po društvima. Uovoljit će se. — Sokolskom društvu u Biogradu na moru poklonio je brat Ivan Pelicarić kuću za sokolski dom. Društvu se šalje punomoć saveza, da obavi prenos vlasništva. — Župa Ljubljana dostavlja prepis dopisa društva za gradnju sokolskih domova, po kome je ono posednik nekretnina bivšeg sokolskog društva u Brezovici. Stvar će izviditi osobno na licu mesta brat Kajzelj. — Izveštaj blagajnika brata Turka prima se do znanja. — U ime redakcionog odbora izveštava brat tajnik Fux, da je ovaj do sada obavljao poslove oko redakcije «Sokolskog Glasnika». Predlaže da u buduće sve te poslove preuzme brat Brozović kao glavni urednik lista. Prima se. — Brat Brozović iznaša predloge o reorganizaciji lista. Prima se time, da se temeljita reorganizacija sprovede narednim godištem. — U ime gospodarskog oseka izveštava br. Fux, da je župa Rijeka izvestila, da su društva Gračac i Vrhovine prestala radom, pa da se njihova dugovina briše. Prima se. — Zaključuje se nabava od 10.000 novih članskih legitimacija. Pozvat će se tvornica da podnese novu ponudu. — Društvo Kotor moli dozvolu za rasprodaju blokova u svrhu gradnje Doma. Upućuje se župi na mnenje. — Interno.

XXVIII. sednica starešinstva JSS. 4. oktobra 1926.

Prisutni: Gangl, Fux, Gregorin, Jeras, Kajzelj, Kandare, Marolt, Račić, Švajgar, Zelenko. — Ispričani: Franke, Košir, Ludvik, Murnik, Poženel, Turk.

Sednicu otvara starešina brat Gangl, koji izveštava, da je prisustvovao župskom sletu u Tuzli. Starešina pruža opširan izveštaj u kome pohvalno ističe rad tuzlanske župe. Izveštaj se prima do znanja sa zaključkom, da se župskom starešinstvu u Tuzli izreče priznanje i hvala. — Brat starešina izveštava da je primio od Narodne Odbrane dopis po kojem je izabran u središnji odbor ove organizacije. Pita starešinstvo bi li prihvatio izbor. Kako je Narodna Odbrana organizacija, koja imade iste ciljeve kao i naše Sokolstvo, to starešinstvo ovaj izbor pozdravlja i moli starešinu da ga primi. — S obzirom na veliku nesreću, koja je zadesila naše krajeve usled poplave, zaključuje se, da JSS. pozove svoje članove putem novina, da sabiru doprinose za stradalnike. — U stvari dolaska českih parlamentaraca zaključuje se, da im se na stanicama, kuda prolaze, imade prirediti doček. O tome hitno upozoriti društva. — Brat Švajgar izveštava da je dovršio redakciju Sokolskog kalendara za godinu 1927. Dat će se u štampu. Tehničku stranu zbrinut će brat Brozović. — Dalje izveštava br. Švajgar da je do 1. oktobra ove godine statističkom oseku prispelo 59.774 prijava i 15.433 odjava. Stanje je članstva prema tome 44.341. — Brat tajnik dr. Fux upozoruje na otvorenje Doma u Ljutomeru 10. ovog mjeseca. Zaključuje se da će savez zastupati br. Smertnik, a u slučaju njegovog zaposlenja starešina mariborske župe. — Čita se «Hrvatski list» iz Osijeka s obzirom na pisanje o praškom sletu. Ustupa se pravnom oseku. — Brat Kajzelj izveštava u stvari nekretnina bivšeg sokolskog društva u Brezovici. One su stajale 120.000 kruna, otplatilo je društvo 50.000, u dva maha kamate, dok je ostatak duga platilo društvo za gradnju sokolskih domova. Prama tome društvo nije absolutni vlasnik nekretnina. Zaključuje se pribaviti još neke informacije. — Župa Maribor pita kakovo

stanovište imade se zauzeti spram onih članova, koji su bili primljeni, ali se naknadno doznalo, da su bili po sudu kažnjeni. Župi se odgovara, da pouči sva društva, da budu već kod primitka vrlo oprezna. U konkretnom slučaju neka se takovog člana prijateljski pozove da istupi. Ne učini li toga, imade ga se isključiti. — Predsednik prosvetnog odbora brat Jeras izveštava, da je prosvetni odsek dovršio program rada za zimski rad po društvima. Jednako da je povedena rasprava o proslavi Saveznog Dana za 1. decembar ove godine. — Temeljem izveštaja da je u nekim školama reducirana pouka o telovežbi, zaključuje se priposlati ministarstvu prosvete odnosni memorandum glede štetnosti ovake redukcije. — Brat Marolt, predsednik organizacionog odseka, izveštava na razne upite društava, koga se imade smatrati u smislu popusta na železnicama vežbačem, a koga nevežbačem, pošto to društva različito definiraju, da se u svim takovim prigodama smatra vežbačem sve vežbače koji vežbaju i aktivne funkcionare. Ovo se prima. — Brat Kandare izveštava da je sokolsko društvo Split izključilo dra. Josipa Berkovića radi interpelacije u sednici opštinskog veća. Pošto je još sadržina ove interpelacije objavljena u «Jadranskoj Pošti» i «Novom Dobu», a ista je protiv interesa Sokolstva, to se isključenje potvrđuje. — Interno.

*

Sestrama na znanje! Starešinstvo JSS. stizavaju od raznih društava upiti, da li odgovaraju istini glasine, koje se od vremena na vreme pronose, da će se promeniti svečana odora članica. To ne stoji. Ni iz daleka se ne misli išta menjati na svečanoj odori sestara, već ona ostaje i dalje onakom, kako je prihvaćena na glavnoj skupštini saveza u Brodu na Savi. Šta više starešinstvo JSS. preporuča sestrama, da si od reda nabave svečanu odoru. To je dužnost svake članice, jer će samo u svečanim odorama moći da sudeluju kod sokolskih priredaba, a u prvom redu sletovima. Odore, kao i pribor za odore naručuje se isključivo kod saveznog dobavljača br. Branka Palčića u Zagrebu, Kukovićeve ulica br. 13. Sestre, pazite i na vanjsku opremu, opskrbite se svečanim odorama. To vam nalaže sokolska dužnost.

Starešinstvo JSS.

Brat Lev Štukelj, naš pobednik na VIII. olimpijadi u Parizu godine 1924., položio je ovih dana sudski ispit. Čestitamo! Soko-sudac sudi uvek po sokolskom načelu istine i pravde. Zdravo!

*

Savezni dan. IX. izkaz: Vela Luka 100 Din, Avtovac 50 Din, Kutina 200 Din, Rajhenburg 50 Din, Ada 53 Din, Jagodina 75 Din (za godinu 1924. 100 Din); Daruvar 235 Din.

*

Sastanak župskih statističara i delegata župskih prosvetnih odbora održan je 24. oktobra o. g. u Beogradu. Izveštaj o tom važnom zboru iziće u narednom broju «Sokolskog Glasnika».

Iz prosvetnega odbora JSS.

1.

Svima župskim i društvenim prosvetiteljima!

Upozorujemo na proglas JSS. glede proslave Saveznog dana. Prva vam je dužnost, da se pobrinete u zajednici sa prednjačkim zborovima, da se što veličanstvenije proslavi Savezni dan u svakom društvu bez razlike. Bratske župne prosvetne odbore pozivamo, da pošalju Saveznom prosvetnom odboru odmah iz Saveznog dana kratke i pregledne izveštaje o moralnom uspehu. Neka ne bude

društva, koje ne bi priredilo Savezni dan. U protivnom slučaju neka župe ovakova društva odmah povuku na odgovornost. Veličina sokolske misli nalaže nam dragovoljnu disciplinu, a ova izvršavanje sokolskih dužnosti. Čitava čista dobit Saveznog dana imade se odmah poslati Jugoslovenskom sokolskom savezu u Ljubljani.

2.

Braće prosvetitelji!

Zaključkom VIII. glavne skupštine u Đakovu, danom 1. oktobra o. g. obavezatno je zabranjeno sokolskoj deci uživanje alkohola i pušenje. Pomažite prednjake kod uzgoja dece, kako bi se odnosni zaključak strogo izvršavao.

Prosvetni odbor JSS.

IZ ŽUPA

GORENJSKA SOKOLSKA ŽUPA KRANJ.

Osvrt na župske prilike i neprilike. Gorenjska sokolska župa poznata je u jugoslovenskom Sokolstvu i po svome radu i po svojim radnicima. U ovoj župi naročito odskače velika agilnost i disciplina, pa ove dve kreposti i najviše doprinosaju tome, da je delo u župi tako intenzivno. Ovogodišnji bilane rada imao je prikazati župski slet. No na žalost nevrete je omelo ovu nakanu. Od čitavog rasporeda moglo se izvesti jedino utakmicu višeg odjela i utakmicu društvenih odjela u prostim vežbama. Kod jedne i druge utakmice istaklo se društvo u Jesenicama. U višem odjelu pobedio je br. Janko Pristav iz Jesenica sa 91:50 tačaka od 100 mogućih, a od društva Sokolsko društvo u Jesenicama sa 233:50 tačaka od 270 mogućih. Kraj Jesenica lepo su se plasirala i društva iz Kranja, Radovljice, Škofje Loke, Koroška Bela-Javornik, Žiri, Tržič i Bled. Župski prednjački zbor odlučio je ove zime preneti dio rada u prirodu. Zato će se svakog tjedna jedno popodne posvetiti izletu spojenom sa raznim vežbama. Naročita će se pažnja posvetiti skijanju. Zato će se u društva odoslati naročiti učitelji, koji će podučavati članstvo. Do godine priredit će župa naročite utakmice, u kojima imadu sudelovati svi vežbači, vežbačice, kao i naraštaj. Inače u društvima bilo je ove godine života i lepih priredaba. Tako je društvo u Bohinjskoj Bistrici otvorilo svoj dom, prirediv tom zgodom lepu javnu vežbu. Sokolsko društvo u Jesenicama svojom javnom vežbom je opet pokazalo svoju vrsnoću. Društva se sada od reda spremaju na zimski rad, pa su po većini i izrađeni nacrti, koji pokazuju, da se misli mnogo toga prirediti. Samo da se i izvede, a da ne ostane na papiru.

IZ SPLITSKE ŽUPE.

Malo pregleda o radu i životu splitske župe. Ovogodišnji slet splitske župe pokazao je unutarnju njenu vrednost i spremu. No slet je pokazao i to, da župa splitska neće sustati, već da joj je svrha napredak. Slet bio je velika radost sviju nas, a i naš ponos, jer njime smo pokazali, da smo od dela, a ne reči. Tako ćemo proslediti i dalje. No u tu našu radost unešena je i žalost, jer je iz redova naših nestalo odličnog radnika brata Andrije Grgića. Tko je bio Andro to znamo mi ovde u Splitu. Bio je potpun čovek i time smo kazali sve. Pravi narodski čovek, urešen svima vrlinama. To je naročito pokazao kao starešina sokolskog društva u Vranjicu, gde se odlikovao svojim sokolskim i nacionalnim radom, koji je rad okrunio trajnim spomenikom izgradnjom Sokolskog doma u Vranjicu. Inače kako uvodno spomenusmo župa se sprema na daljni rad, pa je raspisala natječaj za proste vežbe i to

za kategorije muške i ženske dece, muškog i ženskog naraštaja. Ove vežbe određene su za slet naraštaja u Splitu, koji će se do godine obdržavati uz poželjno aktivno sudelovanje župa: šibenske, riječke, mostarske, novomeške i zagrebačke. Matica župe, sokolsko društvo u Splitu, započelo je intenzivnim zimskim radom. Taj se rad naročito posvećuje deci i naraštaju, a ne uzmanjka brige i za ostalo članstvo. Tako je brat Borčić u oči dolaska čehoslovačkih parlamentaraca održao uspelo predavanje o Čehoslovacima, a započeo je i kursom za učenje češkog jezika. I druga društva župe rade. Soko u Postirama priredio je svoju javnu vežbu, koja je lepo uspela. Jednako je javno nastupio Soko u Milni. Ovo društvo do godine slavi 15-godišnjicu opstanka, pa se već sada sprema na oveću priredbu, koju kani uveličati razvićem svoga društvenog barjaka. Soko u Visu također priredio javnu vežbu, koja je dobro uspela sa dosta tehničke spreme. Jednako i Soko u Supetru pokazuje jak inicijativni rad. Dakle jedno s drugim u župi je očevidan rad i napredak. No kako Soko nikada nije zadovoljan, već je elemenat večnog kretanja, tako će i naša župa da se kreće samo napred letom i snagom sokolskom.

*

Amo tamo po našem Sokolstvu. Teško je redovito prikazati bujnost života u našim jugoslovenskim sokolskim redovima. U prvom redu krive su župe, pa i društva, koja se teško odlučuju da izveštavaju javnost, a onda sve je to tako rastreseno, da je teško pokupiti u jednu celinu. A ipak to je potrebno, da znademo kakovi smo, kako nam kuca bilo i koliko je života u nama. I on je doista bujan. Ove godine primećena je radosna pojava, da sva društva bez razlike uviđaju, da je bez dobrih prednjaka nemoguće rad u društvima. Pokazuju to mnogi društveni i župski prednjački kursevi, a naročito je to pokazao II. savezni kurs, a zapažamo lepu pojavu, da braća idu i u kurseve u Prag. Tako su poslednji kurs u Tyrševom domu apsolvirala braća Žic sa Cetinja i Pogačnik iz Velikog Bečkereka, obojica sokolski načelnici. Kraj ove pojave zapažena je druga jednako važna. Naime da društva teže da podignu što više svojih sokolskih domova. Stvar dobra i pohvalna, jer bez sokolana teško se razvija Sokolstvo. Ove godine otvoren je lep broj domova u Sloveniji. I moramo naročito naglasiti, da su bratska sokolska društva u Sloveniji baš u tom pogledu najagilnija. Ta i ono brojem članstva najslabije društvo teži da dode što pre do svog doma. Tako i treba! No i drugde se jednako radi. Tako se sada dovršava lep Sokolski dom u Somboru, koji zapada do dva milijuna dinara. Jednako se dovršava Sokolski dom u Skoplju, a spremaju se na gradnju domova društva u Nišu, Šabcu, Arandelovcu, dapače i u Devdeliji, gde je u tu svrhu već osnovana lepa zaklada. Beograd neće da zaostane. On kani da podigne dom, koji će biti ukras naše prestonice, pa je u tu svrhu već sabrao milijun dinara. Vredno je zabeležiti i nastojanja župa i društava da dodu do svojih barjaka. Ove godine što razvijen, što osvećen ih lepi broj. Samo dalje tako. Kraj ovih pregnuća ulaže se mnogo pažnje i opštem razvitku Sokolstva. Ova pojava naročito je primećena u Crnoj Gori, gde su radom oživila društva u Cetinju, Nikšiću, Danilovom Gradu i Podgorici. Za njom ne će da zaostane Stara Srbija, gde je osobito povoljan teren za razvitak Sokolstva, pa se opaža i lep porast i interes. Skopljanska župa u tom pogledu razvija jaku inicijativu. Dakle na sve strane rad i rad. Samo neka bude ovaj rad dobro fundiran na zdravoj bazi sokolske i narodne misli. Mali ispit ovog rada morat ćemo pokazati do godine u Ljubljani, gde se sprema impozantan uvod u pripreve za naš II. jugoslovenski svesokolski slet. Tom zgodom obaviti će se i otvorenje najlepšeg Sokolskog doma u našoj državi na Taboru. Pripreve za ovu priredbu već su u toku, a poznajući spremu i organizatornu sposobnost naše braće u Ljubljani, nema sumnje, da će ova priredba biti i opet jedan svetli zapis u knjizi historije našeg Sokolstva.

ab.

Sokolska štampa

«Sokol na Jadranu». Primili smo broj 7. «Sokola na Jadranu», glasnika školskih župa Split i Zadar-Šibenik. List se odlikuje svojom sadržinom. Uvodno donša članak brata starešine E. Gangla «Bratska reč iza sleta», u kome tvrdi, da je ovogodišnji slet splitske sokolske župe bio najuspelija svečanost. Zatim članak brata dra. Metikoša, koji kritički posmatra opštu mlitavost u sokolskim redovima, pa predlaže da se godimice održaje slet u Splitu, jer je potrebno da imamo stalno svake godine jednu smotru svoje snage. Zatim sledi u posebnom članku opširan opis sleta. A onda br. Marković iz Sinja u članku «Apostol Jedinstva i Ljubavi» karakteriše ličnost našeg saveznog starešine, dok br. dr. Bego posvećuje tople reči uspomene preminulom br. Andriji Grgiću. Zatim slede članci o sokolskom slavlju u Veloj Luci, českim jezikom pisan članak br. Babačeka o praškom sletu. Ovo nam se osobito svidelo. Članak je pisan česki, a pod naslovom dodano je odmah tumačenje manje poznatih reči. Doista sretna misao, kako će naši Sokoli polagano i bez muke naučiti česki jezik. Poznati naš pisac, a i urednik lista S. Vrdoljak nastavlja svoju studiju «Smernice telesnom odgoju dece». Suvišno bi bilo naposeb isticati vrednost ovakovih studija, a da su doista vredne jamstvom nam je ličnost samog pisca, našeg najboljeg fiziološkog posmatrača. Slede još «Vežbe osmorice» od br. Murata, a onda se javlja i naš stari radnik br. Boras sa Sušaka svojom prostom vežbom za muški naraštaj, dok se konačno cela sadržina ne završuje raznim vestima iz župe i društava. Kako rekospo odlična sadržina. List nas podseća mnogo na «Sokolski Vjesnik» župe zagrebačke, pa mu je doista doličan pandant i služi na čast našoj i opštoj sokolskoj štampi. Samo dalje i napred na korist opšte stvari. ab.

«Vestnik Gorenjske sokolske župe». Izašao je 7. ovogodišnji broj «Vestnika Gorenjske sokolske župe» u Kranju. List završava uvodno lepom raspravom brata dra. de Glerie «Higijena u vežbaonici». Ako je ikako moguće dobro bi bilo da se ova rasprava odštampa u posebnoj knjižici, kako na slovenštini, tako in na srpsko-hrvatskom narečju, jer ona će biti dragocen priručnik zdravstvenim odsecima po društvima. Brat dr. Kuščer donša svoje «Vadbene načerte», a onda sledi opis župskog sleta sa rezultatom natjecanja, pa razne upute za zimski rad, dok tekst završuju društvene i župske vesti. Na poslednoj strani tabelarno je iznesena statistika župskog tehničkog rada. Ovo je vanredno praktična stvar, pa bi trebale sve župe, koje imaju svoje listove, uvesti ovakove tabele. Neka se vidi koliko koje društvo vredi i radi, a s istinom na javu nije sramota. Ako se društvo stidi svoga nemara, neka nastoji da će brojke i tabele pokazivati da ispravno shvaća sokolske dužnosti. Ovo je vrlo dobro odgojno sredstvo za društva, pa Gorenjska sokolska župa i u tom pogledu pokazuje lep napredak. List preporučamo pažnji i drugih župa, jer to zavređuje svojom sadržinom. ab.

RAZNO

IZ ČEHOSLOVAČKOG SOKOLSTVA.

Kako Česi kažnjavaju one, koji vredaju nacionalne svetinje. U našoj državi mi smo širokogrudni spram onih, koji se ismejavaju svetinjama narodnim i državnim. Slučaj, koji se desio novosadskom svešteniku Alimpiji Popoviću u Bratislavi, pokazuje da se u bratskoj Čehoslovačkoj posve drugačije gleda na ove pojave. Vraćajući se sa svesokolskog sleta u Pragu, dok je sa ostalim Sokolima prolazio bratislavskim ulicama, neka pijana Madžarica pljunula mu je na sokolsku odoru, prošavši pored povorke. Uhapšena je odmah i ovih dana dobio je brat Popović saopštenje od bratislavskog suda, da je ta Madžarica osuđena na mesec dana i proterana iz Čehoslovačke. V.

Sokolstvo u stranoj štampi. Sudeć po pisanju inostranih listova svi kulturni narodi, koji cene vrednost nacije po telesnom vaspitanju, u Sokolstvu gledaju najavršeniju telovežbačku organizaciju, prvu na svetu. U Memelu izlazi list «Memeler Morgen-Stimme», koji je već u dva maha posvetio naročitu pažnju Sokolstvu, a jednom donio i iscrpivi referat o Tyršu i njegovim temeljnim pogledima na telesno vaspitanje čoveka. Naročito su oduševljeni za Sokolstvo Francuzi. Tako list «L'Éducation Physique» u članku «Chez les Sokols» donša oduševljen članak o Sokolstvu, za koje veli, da njegov telesni odgoj pojačan snažnom moralnom idejom, među Slavenima stvara idealnu rasu. List se naročito divi sokolskim sletovima, pa u impresijama sa prošlih sletova slavi veličinu Sokolstva.

Uzor Sokola. Vesnik praške sokolske župe donosi vrlo lep spomen članak o bratu Vaclavu Ždimeryu, bivšem prednjaku praškog Sokola VII., koji je upravo pred deset godina kao dobrovoljac jugoslovenske dobrovoljačke divizije pao u bojovima u Dobrudži. Tom zgodom iznosi dobar predlog, kako bi u nagovorima trebalo spominjati ovakove junake i svetle tipove, i to baš pred mladim članstvom i naraštajem. Sokolske junake, koji su padali za oslobođenje slavenske braće u svetskom ratu, ne smije se predati zaboravi, već obratno uvek ih predočavati uzorima današnjim sokolskim generacijama. Ta slavne ljude ne moramo tražiti samo u davnoj istoriji, kada ih danas imamo toliko, koji su nikli u našoj sredini, a baš po sokolskom odgoju.

IZ POLJAČKOG SOKOLSTVA.

Naš kralj odlikovao starostu poljačkog Sokola. Nj. Vel. kralj Aleksandar odlikovao je starostu Saveza poljskih Sokola Adama Zamoyskoga ordenom sv. Save I. stepena sa lentom. Brat Zamoyski je odvetak drevne slavne poljačke porodice, koja se smatrala od uvek ravnopravnom sa kraljevskom porodicom. Ugled, koji uživa brat Zamoyski u celom svetu, vidi se odadle, da je nedavno prigodom venčanja svoga sina Nikole primio čestitke od kraljeva: španjolskog, engleskog, belgijskog, rumunjskog, nadalje prezidenta Masaryka, prezidenta Poincaréa i maršala Focha. — I mi sa svoje strane iskreno čestitamo br. Zamoyskom na visokom odlikovanju.

Jubilej poljačkog Sokolstva. Prvi poljski Sokol osnovan je u Lavovu god. 1867. Do godine dakle navršit će se 60 godina od osnutka Sokolstva. Zato je starešinstvo Saveza poljskih Sokola odlučilo da do godine taj jubilej proslavi na osobiti način. Odlučeno je da se u svakoj pokrajini priredi po jedan pokrajinski slet, onda da se iz čitave Poljske prirede štafetna trčanja u Lavov, tako da se donesu pozdravi sa sviju strana Sokolu jubilarcu, a god. 1928. imade se prirediti svesokolski poljski slet, kome će sudjelovati svi narodi Slavenkog sokolskog saveza. Misli se otpočeti i gradnjom Sokolskog doma u Varšavi, koji bi dom nosio ime poznatog poljskog sokolskog radnika Adama Durskoga.

Stanovište starešinstva poljačkog Sokolstva o praškom sletu. U jednom od prošlih brojeva doneli smo izjavu starešinstva saveza «Slavensko Sokolstvo» u pogledu učestvovanja poljačkih Sokolova na praškom sletu. Sada je i samo starešinstvo poljačkog Sokolstva izdalo izjavu sledeće sadržine: «Pošto su domaće poljačke i inostrane novine pisale o tome, kako poljački Soko nije prisustvovao sletu u Pragu, a pošto su se zlobno i tendenciozno komentirali uzroci tog nesudelovanja, starešinstvo poljačkog Sokolstva smatra svojom dužnošću da iznese čitavu stvar. Još meseca augusta 1925. god. bilo je poljačko Sokolstvo pozvano na slet u Prag, kada su u Varšavi boravili delegati svih slavenskih sokolskih saveza. Odlučilo se na brojno učestvovanje i odredilo društvima da vežbaju posebne vežbe naročito zato sastavljene. Jednom reči starešinstvo nije ništa propustilo, a da nastup poljačkog Sokolstva u Pragu ne bi bio što sjajniji. Ministarstvo inostranih dela ne samo da

je podupiralo naše težnje, već od nas šta više tražilo brojno učestvovanje, obećujući svaku pomoć. U aprilu ove godine zatražile su od starešinstva duhovne vlasti ponajprije usmeno, a onda i pismeno, da sletu ne prisustvuemo, a to radi Husove proslave. Starešinstvo Sokolstva preko ministarstva inostranih dela nastojalo je duhovne vlasti uveriti o mogućnosti prisustvovanja na sletu uz apstinenciju kod Husove proslave. U tome je dapače popustilo tako daleko, da se obvezalo ostaviti Prag u dane Husove proslave. Sva naša nastojanja nisu uspjela, a duhovne se vlasti i dalje protivile. Sada je polovicom maja i ministarstvo inostranih dela promenilo svoje gledište, naglašujući da politički obziri traže prilagodivanje stanovištu Vatikana i da zato ono nije više voljno da podupire našu stvar i opozivlje sve obećane potpore. To je sada primoralo i starešinstvo saveza da silom prilika opozove svoje sudelovanje na sletu u Pragu, o čemu je ČOS. obavještena 9. juna o. g. No naglašujemo da i ako nismo sudelovali praškom sletu, da to ni najmanje nije uticalo na naš odnošaj do Slavenskog sokolskog saveza.»

Novost u poljskim školama. Ministarstvo prosvete u Poljskoj dogovorno sa ministarstvom vojnim, donelo je novi zakon o telesnom uzgoju školske omladine. Po ovom novom zakonu posvetit će se već kod školske dece naročita pažnja tome, da se ona izobrazu u vojničkoj telovežbi. Tako će se od sada po poljskim školama uz postojeći sport i gimnastiku deca podučavati u vojničkim vežbama.

IZ RUSKOG SOKOLSTVA.

Amerikan-Ruskij Sokol Sojedinjenija (A. R. S. S.). Ove godine održavao se u Chicagu slet Karpatoruskoga Saveza Sojedinjenije, koji je osnovan godine 1892. u Americi, a koji je imao svoj naročiti odbor «Sokol Sojedinjenija», kome je bila svrha da vaspita karpatorusku omladinu u Americi u telesnom pogledu. I utemeljači od prvog početka išli su za time, da ovoj organizaciji dadu sokolsko-slavenski karakter. I njihovo nastojanje urodilo je dobrim rezultatom, jer se organizacija počela brzo razvijati. Ona se u glavnom deli u župe, a ove u «bratstva» i «sestrstva». Kako je njihov razvoj tekao, najbolje se vidi iz statistike, koja je godine 1910. iskazivala 12 društava sa 262 člana, dok danas broji 337 društava sa 19.000 članova. Sama organizacija pokrenula je još godine 1916. svoj organ «Sokol Sojedinjenija», koji je u početku bio polumesečnik, da se kasnije pretvori u tednik. No stvarnu sokolsku vrednost dobiva čitava organizacija tek godine 1918. na zboru u Clevelandu-Braddocku Pa, kada je bio izabran prvi načelnik (hlavnyj upražnatelj) brat Andrej Rusnak. Već godine 1919. organizacija je bila dobro spremljena u organizacionom i tehničkom pogledu. Te godine broji devet župa sa nazivima: Aleksandra Dudmovića, Teodora Konjatovića, Joana Uhrina, Adolfa Dobrjanskoga, Julija Fireaha, Andreja Popovića, Eugenija Fenčika, Pavla Zatkovića i M. Artina. Sela su im župa u: Homestead Pa, Charleroi Pa, Jongstovn Ohio, Johnstovn Pa, Seranton Pa, Lansdorf N. Y., New York N. Y., Bridgepost Com., Chicago Ill. Godine 1920. održali su slet u Fantonu N. Y., a na VII. slet u Prag poslali su naročitu deputaciju, koja je posle sleta posetila Podkarpatsku Rusiju, pa tamo snažno uticala da su se počela osnivati sokolska društva. Za vreme svetskog rata mnogi članovi «Sokola» dobrovoljno su stupili u američku vojsku. Sada ove godine na glavnoj skupštini u Harletonu Pa promenili su svoje ime i prozvali su «Američki Ruski Sokol».